

NOVI AKORDI

Glasbeno-književna priloga.

IX. letnik
Zvezek 3

Strokovno uredništvo: Dunaj XV/1 Mariabilfergürtel 29.
Izdajatelj in odgovorni urednik: L. Schwentner, Ljubljana.
Cena za leto K 10.—, za 1/2 leta K 5.—, posamezni zvezki po 2 K.

Ljubljana
1. maja 1910

Vse prispevke je izključno nasloviti le na *strokovno* uredništvo (dr. Gojmir Krek). — Rokopisi se ne vračajo. — Na anonimne ali psevdonimne pošiljatve se ne oziram. — Za nenaprošeno vposlane prispevke uredništvo ne jamči. — Sklep uredništva za članke 1., za druge prispevke 8. dne prejšnjega meseca.

Pretisk člankov, poročil in ocen je dovoljen samo, če se izrecno navede vir: „Novi Akordi“.

Davorin Jenko in himna „Naprej zastava Slave“.

Ob petdesetletnici slovenske marseljeze.*)

DAVORIN JENKO.

Davorin Jenko se je porodil dne 10. novembra 1831. leta v Dvorjah poleg Cerkljan na Gorenjskem. V Kranju je dovršil prvi in drugi razred; ostala dva razreda začetnih šol in spodnjo gimnazijo je absolviral v Ljubljani, zgornjo gimnazijo pa v Trstu. Po dovršenih gimnazijskih študijah je šel na dunajsko

*) Dne 3. marca t. l. smo se usojali opozoriti mojstra Jenkota na dejstvo, da praznuje slovenska glasbena zgodovina dne 15. maja t. l. »petdesetletnico naše velečastne himne ‚Naprej‘«. Iz tega povoda je naprosilo uredništvo »N. A.« g. skladatelja, »da bi nam za ‚N. A.‘ napisal majhen članek o tem, *kako se je rodila pesem (besedilo) in glasba naše marseljeze.*« »Posebno zanimivo bi bilo« — se je glasilo pismo nadalje — »iz avtentičnega vira zvedeti, ali ima *Stritar* prav, ki pripisuje prvo misel tudi glede teksta Vam. Morda nam opišete o tej priliki odlomek Svojeja, zanimivih dogodljajev polnega življenja, zlasti iz one dobe, v kateri ste uglasbili ‚Naprej‘« itd.

Tako smo pisali skladatelju dne 3. marca t. l. Dne 9. marca t. l. nam je mojster Jenko ljubeznjivo poslal v sledečem objavljeni članek, ki v biografskem delu sicer ne pove veliko novega, ki ga pa vendar v celoti prinašamo, ker je životopis zbog dejstva, da je *Rakuševa* knjiga »Slovensko petje v preteklih dobah« v knjigotrštvu že davno pošla, sedanji generaciji večinoma neznan. Na vsak način pa je *genesis* naše himne tako značilna, da je vredno jo fiksirati na širši način, kakor je to bil storil *Stritar* s svojima gori omenjenima, prav skritima opazkama (Zbrani spisi VI, str. 268 in 351). Dne 12. marca t. l. je priobčil neki »M.« v »Slovcu« pod naslovom ‚Naprej zastava Slave‘. *Petdesetletnica slovenske marseljeze* opis, kako »se je rodila naša narodna koračnica, kot pripoveduje gospod skladatelj sam.«

Bodita s temi besedami ugotovljeni izvirnost naše misli in izvirnost predležčega članka, ki ga prinašamo po svojierno spisanem izvirniku mojstra Jenkota.

Opomba uredništva.

vseučilišče učiti se prava ter je leta 1861. napravil prvi državni (pravno-zgodovinski) izpit.

Učitelji glasbe so mu bili: v Ljubljani *Mašek* in *Rihar*, v Trstu *Sinico* in *Ricci*. Prišedši na Dunaj gojil je Davorin poleg pravoslovja tudi glasbene nauke. Ko se je proti koncu leta 1859. ustanovilo na Dunaju »Slovensko pevsko društvo«, izbrali so ga za pevodjo. To društvo, v katero so zahajali tudi Srbi, Hrvatje in Bolgari, imelo je svoje shode v dvorani »Zum goldenen Sieb« in »Zum Lothringer«, kamor je včasih tudi zahajal *Vuk Karadžić*. Pele so se poleg raznih slovenskih, hrvaških in srbskih pesmi tudi skladbe, katere je Davorin skladal nalašč v ta namen, kakor: »Hej rojaki!«, »Pobratimija«, »Strunam«, »Tiha luna« in druge.

Prvikrat sta se peli v javnosti Jenkovi skladbi »Pobratimija« in »Mornar«, in sicer na javni besedi, ki se je vršila v začetku leta 1860. v dvorani »Zum grünen Zeisig«.

Dne 16. maja 1860. leta je zložil Davorin Jenko pesem »Naprej zastava Slave«. Davorin je pri neki priložnosti zaprosil Simona Jenka, da bi zložil pesem, katera bi bila pripravna za koračnico, da se poje pri izletu.

Čez nekoliko dni je dobil Davorin od prerano umrlega Simona pesem »Naprej«. Poskušal je večkrat, da jo komponira, ali ni mogel najti melodije, katera bi odgovarjala tekstu. Ves trud je bil zastonj.

16. maja popoldne gre v Baderjevo kavarno, katera je bila blizu vseučilišča. Tukaj je začel čitati staro »Presse«, ki je v podlistku napadala in grdila slovenski narod načinom, kateri je bil svojstven temu Slovenstvu vedno sovražnemu listu. Ta članek je Davorina tako razsrdil, da je vrgel ta list stran in šel iz kavarne. Na ulici začne naenkrat peti tiho v sebe »Naprej zastava Slave!« Ustavlja se in ves začuden reče: Glej! tako

dolgo sem se brezuspešno mučil, da bi dal napev tej pesmi, a sedaj v moji razburjenosti vsled Prešine grdnje na slovenski narod našel sem nenadoma napev pesmi: »Naprej zastava Slave«. Davorin gre v Prater in v gostilni »zum Hirschen« napiše to pesem tako, kakor se še danes poje.

Prvikrat se je pela v javnosti dné 22. oktobra 1860. l. na besedi »Slovanskega pevskega društva« v dvorani pri »Sperlu« na Dunaju v navzočnosti mnogoštevilnega slovanskega občinstva. Njeni glasovi so elektrizovali vse navzočno občinstvo tako, da odobravanja ni hotelo biti ni konca ni kraja. Takoj na to se je raznesla pesem po vsem Slovenskem ter je malone postala narodno blago. A tudi ostali slovanski narodi so jo brzo sprejeli, in tudi med njimi se je istotako udomačila kakor v Slovencih. Posebno Čehi in Hrvatje niso pozabili pri slavnostnih prilikah na to navduševalno himno. Pruske vojne muzike so jo pri vходу in izhodu iz Česke 1866. leta svirale, a ruske vojne muzike pri vходу v Plevno, Sofijo in Kars.

Ko je bil Davorin v IV. letu prava, odločil se je, da sprejme mesto pevovodje pri pravoslavni občini v Pančevu, katero mu je ponudil ravnatelj dunajskega konservatorija *Hellmesberger*, ter je nastopil svojo službo meseca januarja 1863. leta.

Razun po pokojnem Korneliju Stankoviču harmoniziranih narodnih pesmi Srbi v tem času še niso imeli izvernih skladb. Zaraditega je Davorin zložil za vsako besedo kako novo pesem. Tako so nastale pesmi: »Sabljo moja dimiščijo«, »Bogovi silni«, »Plovi, plovi moja ladjo«, »Što čutiš, Srbine tužni« in druge.

Jenkovo ime se je širilo naglo med Srbi, in leta 1865. mu je ponudilo »Beogradsko pjevačko društvo« mesto pevovodje. Čuteč dobro, da bodo v prestolnici srbski veliko ugodnejše okolnosti razvoju njegovega daru in uspešnemu njegovemu delovanju na polju glasbene umetnosti, sprejel je ta poziv.

Leta 1871. pozvalo ga je ravnateljstvo »Kr. srpskog narodnog pozorišta«, da prevzame v njem mesto kapelnika in kompozitorja; na tem mestu je delal 32 let do svoje upokojitve.

Za glediščne igre in pevska društva je zložil več ko 200 pesmi in 7 uvertur za orkester, a 1872. leta zložil je »Srpsko narodno himno«.

Tekom svojega delovanja je postal član »Srpskog učenog društva« in »Kr. srpske Akademije«; častni član »Srpske Matice« in »Narodnog pozorišta« v Novem-Sadu, pjevačkog društva »Zora« v Karlovcu in »Kola« v Zagrebu, »Pančevačkog pjevačkog društva«, »Beogradskog pjevačkog društva«, akademičnog društva »Obilić«, »Radeničkog pjevačkog društva«, pjevačkog društva »Kačanski« in »Davorje« v Belemgradu in »Pjevačkog društva v Leskovcu« ter »Glasbene Matice« v Ljubljani. Kralj Milan ga je odlikoval z redom VI., a kralj Aleksander z redom III. vrste svetega Save in s kolajno kneza Miloša.

Hugo Wolf in Slovenci.

Ob umetnikovi petdesetletnici.

DR. GOJMIR KREK.

Ko sem nekoč posetil Wolfov častni grob na dunajskem centralnem pokopališču — Wolf počiva tu sredi samih velikanov, v bližini Beethovena, Schuberta, Brahmsa — me je najglobokeje ganil majčken šopek svežih trobentic, ki mu je ležal ob vznožju. Neka revna roka je podarila srčno rada, kar je pač mogla. Tak skromen dokaz mojega gorkega spoštovanja do ljubljene mi mojstra naj bodo sledeče vrstice. V zelo tesnem okviru našega, najprej slovenski glasbi služečega lista nam ni mogoče baviti se ne z umetnikom, ne s človekom Wolfom tako temeljito, kakor bi si želeli. Vendar utegnejo vsaj te male naše opombe, posvečene spominu velikega reformatorja na polju sodobne produkcije pesmi, tudi širše slovensko čitateljstvo morda zanimati.

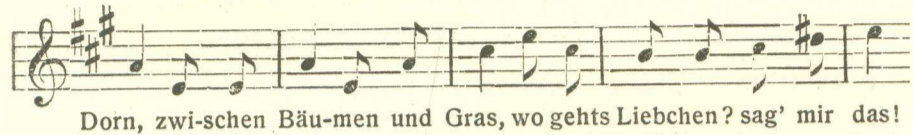
Wolf je bil rojen dné 13. marca 1860. v *Slovenjem Gradcu* kot sin tamošnjega usnjarja Filipa Wolfa. *Otroška leta njegova nam stoje torej zelo blizu*. Znano je, da je bil Wolf zelo slab študent. Njegovi poskusi na srednjih šolah, pa tudi na glasbenih učiliščih so bili več ali manj brezuspešni. Na graški drugi gimnaziji je absolviral le en semester (1870) ter zapustil zavod s tretjim razredom. Drugo leto (1871) je prišel na konviktsko gimnazijo v Št. Pavel v Labodski dolini, kjer je bil *Slovenec, P. Salezij Pirc*, njegov študijski prefekt. Tam se je učil v drugem razredu (1872/73) tudi *slovenskega jezika*. Pa, kakor sploh v jezikih, je bilo njegovo napredovanje posebno tudi v slovenskem jeziku nepovoljno. Med tem, ko izkazuje spričevalo prvega tečaja drugega razreda iz slovenščine še noto »zadostno« je bil Wolf v drugem tečaju v tem predmetu (kakor tudi v latinščini) obdarjen s kvalifikacijo »nezadostno«, ki jo je pač popravil z naknadnim izpitom, vendar le v toliko, da je mogel še dokončati študije tretjega razreda v Mariboru (1873/74). V četrtem letniku je dobil zopet v obeh tečajih tretji razred — »popolnoma nezadostno« — s čimer je bilo njegovih srednješolskih prizadevanj enkrat za vselej konec. Leta 1870. je vstopil s končnim dovoljenjem svojega očeta v dunajski konservatorij.

Navzlic slabemu napredovanju v glavnih strokah mu je bil vrli P. Salezij Pirc prav prijateljsko naklonjen, vzlasti radi tega, ker je bil Wolf že takrat izvrsten pevec, je znal spretno igrati na klavir in tudi orgljati ob delavnikih pri »Dijaški maši«.¹⁾

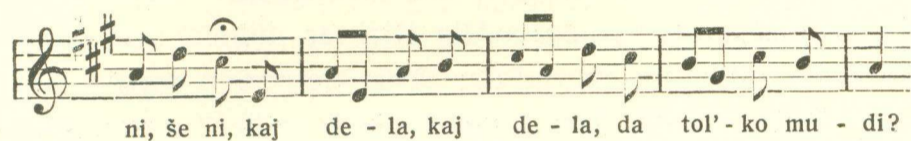
Wolfova mladost pa ni samo krajevno spojena s slovenskim miljejem. *Tudi njegova glasba v prvih početkih ni prosta vplivov slovenske okolice*. To dokazujejo nekatere v zbirkah objavljene pesmi iz mladostne dobe, katerih melodično analizacijo si pridržujemo za drugo pot. Danes naj zadostuje sledeči dokaz:

¹⁾ Prim. *Decsey* Hugo Wolf, I. zvezek str. 9 sl.

Leta 1875. ali 1876., ko je bil petnajst- oziroma šestnajstletni Wolf vpisan na dunajskem konservatoriju, uglasbil je »bržkone na očetovem domu«²⁾ *Goethejev »Mailied«* za moški zbor.³⁾ Ta »Majska pesem« je tretji zbor iz »op. 13,« ki ga je posvetil mladi skladatelj svojemu očetu Filipu Wolfu. Zbor kaže na več mestih nezurjenega začetnika. Nas zanima v prvi vrsti dejstvo, da je glavna tema tega zbora melodično poobčutena po slovenski narodni pesmi »Se davi mrači!« Wolfova prva perijoda (prenašana iz izvirnega tenorskega v violinski ključ) se glasi:

slovenska narodna pa se glasi:

Tudi harmonizacijo je Wolf skoraj povsod obdržaval. Razlike (kakor harmonizacija tona *h* v tretjem taktu s sekundakordom *a*, *h*, *dis*, *fis*, namesto navadne zgornje-dominantne harmonije, uporaba plagalnega sklepa v 4. taktu narodne, ki ga v Wolfovi pesmi ni, Wolfova modulacija koncem osemtaktne perijode v dominantni tonovi način [*e-dur*] namesto zaključka v glavnem tonovem načinu itd.) za celotni vtisk ne pridejo v poštev. Le razlika v tempu daje melodiji tu nekoliko drug značaj kakor tam; dočim se poje narodna pesem bolj počasi-otožno — le v svrhu lažjega primerjanja smo jo notirali v $\frac{2}{4}$ taktu — zaznamuje Wolf tempo »Lebhaft«. Sličnost melodične misli je na vsak način tako frapantna, da o kakem slučaju pač ne more biti govora. *Znane domače melodije*⁴⁾ slovenske okolice so odmevale v Wolfovem spominu; uporabljal jih je hote ali nehote za svojo skladbo.

Kakor so bili Slovani v zgodovini ono zaščitje, pod katerim se je mogla drugorodna prosveta več ali manj mirno razvijati, je igralo naše bitje osobito v

²⁾ *Decsey*, Hugo Wolf, I. zv. str. 18, opomba. Istega mnenja *Schmitz*, Hugo Wolf, str. 17.

³⁾ Prvič objavljen v *Decseyevem* delu I. zvez., priloga.

⁴⁾ Zanimivo je, da je ravno melodična iznajdba to, kar hvalijo kritiki na »Majski pesmi«. Tako piše *Schmitz* (l. c.): »Es (scil. das »Mailied«) zeigt unverkennbar frische Erfindung, aber noch recht wenig »Klangsinn«; die enge Lage der Stimmen, die vielen Terzföhungen in den Bässen, die lastenden Verdoppelungen sowie die tiefe Lage des Ganzen bringen einen Eindruck des Dumpfen und Massigen hervor, der zu der — melodisch auch ausgezeichnet getroffenen — munteren Stimmung des Gedichtes nicht recht passen will«.

glasbi dostikrat vlogo sočnate, krepke prsti, vlogo prazemlje, s katero se je tuja, že ostarela zemlja požlahnovala, porodovitila, in na kateri so mogle žlahtnejše cvetlice napredne tuje kulture takorekoč šele obroditi. Tako je bilo pri Haydnu, pri katerem igra krajevni milje odločilno vlogo, o katerem celo še ni dognano, ali mi bil sploh hrvaškega pokolenja — tako je bilo vsaj spočetka in mimogrede tudi pri Wolfu.

Seve, kar je ustvaril na višku svoje zrelosti, je pač izključno sad njegovega velikega genija in nima z navedenimi vplivi ničesar več skupnega. Uveden v tačasne pridobitve nemške kulture, prisegajoč na Wagnerjev evangelij, je sam kronal ravno to kulturo z diademom najdragocenejših biserov, s svojimi pesmimi. Glasba dovršenega Wolfa ima celo specifično nemški značaj. Kaj čuda, da je Wolf ostal Slovencem tuj, kakor so bili Slovenci mlademu Wolfu vendarle tuji.

Wolfovo stvarjenje: Individualna globokost, s katero je našel za vsako pesniško razpoloženje značilno muzikalno obliko, nedosežna zvestost, s katero zasleduje pesniško vsebino in pesnikovo besedo, vzorna, vse dosedanje nadkriljujoča deklamacija, dovršenost, s katero izraža tudi spremljajoči klavir vse najsubtilnejše občutke in čuvstva pesnikova, *sploh ves ta bolj literarni kakor izključno muzikalno-čutni značaj njegove glasbe* — vse to so stvari, o katerih se ogromni večini slovenskega občinstva še sanja ne, ki so mu tuje in že vsled tega nesimpatične. Dovršeni Wolf, ki je bil prehodil vso človeško križevno pot do Golgate, do najgroznejše vseh smrti, je slednjič izginil kakor baklin svit v temni noči: bližnjim kot zlato žareče solnce, oddaljenim kot negotovo švigajoča luč. Slovenci pa so bili po rodu in po muzikalni izobraženosti *preoddaljeni*. Do njihovega jutranjega mraka njegovo svetilo še ni moglo prodreti. Odločilna večina našega naroda sploh še ni zrela za apercipiranje te popolnoma vá-se obrnjene lepote, te čudovito nesebične, skrajno globoko občutene, zares s srčno krvjo napisane in poplačane muzike.

Pri vsej novosti in sijajnosti bogatih misli in izrazilnih sredstev nič škilenja za zunanjim učinkom. Pri vsej kompliciranosti tehničnega aparata božja enostavnost intuicije — čudež za one, ki verujejo!

Kako vsa drugačna pa je glasba, ki jo Slovenci negujejo! Skrajno skromna v mislih stremí nasprotno v izražanju po pompozem sijaju, po dekorativnem vspehu, po zunanjem efektu. Kamor gledaš, opazuješ ono muziciranje za druge, ono zaljubljeno pogledovanje za gotovimi nekulturnimi željami in nagoni muzikalno neolikane mase. Prva skrb naših umetnikov — bodisi ustvarjajočih, bodisi izvršujočih — je, da imajo srečo pri masi, ki zavrača vsled tega v svoji prepotentnosti vse, kar ji ne ugaja na prvi hip. Tako vprašujejo naši skladatelji: Ali bo to ljudem všeč? Ali bo napravilo vtisk na maso? Ali bodo moja stvar sploh prednašali? Katere so želje naših društev? Na ta način imamo glasbo, ki bi jo imenovali opravičeno *utilitaristno umetnost*. Ne iz notranjega nagona, temveč z ozirom

na želje izvršujočih faktorjev in na okus našega občinstva se dela. Naša glasbena društva pa zopet le tako glasbo goje, ki vleče bodisi po vsebini, bodisi po gotovih zunanostih, in ki slednjič tako ali tako napolnjuje blagajne. Tako se prirejajo koncerti z »reisserji« ali monstre-koncerti, pri katerih se meri umetniška vrednost skladbe na vatlje — po množini nastopajočega ensembela in po času, ki se ga rabi za izvajanje skladbe. In slednjič tudi naša gledišča ljubijo v zadnjem času ščegetanje brutalnih instinktov, opere kakor »Tosca« ali celo operete in burke najnavadnejše vrste. Redke izjeme potrjujejo le rednost teh prikazni.

V taki atmosferi muzika Wolfove vrste ne more dihati. Tu mora umirati kakor solnčnica v temi. Le pod mehкими žarki najnežnejše ljubezni in najskrbnejše zvestobe se odkriva, seve prekašajoč potem vse družice z redko formo, barvo in lepoto.

Solnčnice ob samotnih potih! Ne! To ni nič za nas! Mi ljubimo kričeče astre; astre doma, astre v javnosti, cele šopke aster povsod, kamor gleda lepoteželjno oko.

V sedanjem stanju naše muzikalne prosvete se niti ne upamo nadejati se skorajšnega povzdiga umetniškega okusa. Pa slej ko prej pride vendar čas, ko naši glasbeni papeži ne bodo več ex cathedra oznanjali zastarelih dogem, ko ne bodo, slični rimskim avgurjem, izrabljali neizkušenosti in letargične komodnosti množine, ko nas bo razvoj sam, močnejši od vseh človeških moči sveta, pripeljal do boljših spoznavanj. Zakon socialne evolucije nas uči, da pride tudi za vsejedno napredujoči slovenski narod zlati vek, ko bo deležen razodevanj pofinjene kulture, in takrat mu tudi Wolfova umetnost ne bo več s sedmimi pečati zapečatenjena knjiga, temveč vir redko-ljubih doživljajev.

Po neljubem se zasačimo pri ognjevitom navdušenju, primernem bolj polemizirajoči katilinadi kakor hladnemu estetičnemu eseju. Brez zamere! Le človeško je. Glasbeniki vedo, da govorimo tu tudi nekoliko pro domo. Naj torej poglavja o »Wolfu in Slovencih« ne zaključimo, ne da bi odkritosrčno omenili, da stremi pisatelj teh vrstic v kompoziciji pesmi kolikor toliko *dosledno* v zmislu Wolfovega umetniškega ideala — *mimogrede* se nahajajo krasni pojavi Wolfovega vpliva pri *Lajovicu* zadnje dobe — da je delal po istih principih, že predno se je bil seznanil z Wolfovim stvarjanjem.⁵⁾

⁵⁾ Pisatelj tega članka je bil z Wolfom osebno znan; govoril pa je le enkrat z njim, kot 18-letni študent. To je bilo po prvem velikem koncertu, ki ga je bil priredil Wolf v Gradcu dne 1. dec. 1893, pri katerem je Wolf sam — takrat širšemu občinstvu skoraj neznan — spremljeval solista *Avgusta Kraemerja* in *Kraemer-Widlovo*. Pesmi so mi seve zelo ugajale, a njih pomena takrat nisem spoznal. Čutil sem, da je bilo to nekaj izvanrednega — dokaz temu besedilna knjižica, ki jo še danes hranim — a nisem si bil svest, zakaj. Takrat sem bil učenec *E. W. Degnerja* v glasbeno-teoretičnih strokah. Degner je bil nepogojni spoštovatelj *Brahmsa*, največjega antagonista Wolfovega. Tako se je moglo zgoditi, da sem se šele pred približno štirimi leti začel seznanjati z Wolfovo muzo in spoznal njeno veliko važnost za razvoj modernega samospeva, dasi sem seveda o načelih njegove umetnosti že preje bil dosti čital.

Vprašanje, v kolikor se je *njemu* posrečilo, približati se tem idealom, se odteguje seveda pričujočemu pretresavanju. Dejstvo je, da so tudi pisateljevi poskusi ostali širšemu občinstvu tuji, bodisi, ker so mu pretežki — zahtevajo pač tudi vzornega pianista-spremljevalca, pred vsem pa *nesebičnega*, cenenu vspehu nenaklonjenega pevca, ki ne razpolaga samo z obsežnim, vsake modulacije zmožnim, v skalnih in pevskih finesah izšolanim glasom temveč tudi z nekoliko višjo inteligenco — bodisi, ker so mu premalo hvaležni ali ker mu je sploh način skladanja antipatičen. Eno je gotovo: *ideja bo zmagala tudi pri nas*. In če bi naše muzikalno delo le v toliko služilo, da opozarja občinstvo na to, kar se zunaj njegovega ožjega vidika že davno smatra za vsakdanji kruh umetniškega uživanja, če bi ga napotilo k Wolfu in drugim velikim sodobnim umetnikom, usposobljuje ga za razumevanje intimnejših umetniških pojavov, ali če bi celo kakega velikega neznanca v toliko prepričalo, da se oprijema tam zastopanega umetniškega ideala in ga izpolnjuje, nekak v resnici *slovenski Wolf*, — plačila dovolj! Naš cilj bi bil dosežen. Lepe besede igralca *Kaysslerja*, ki sem jih te dni nekje čital, imajo mutatis mutandis morda tudi tu svoj globoki pomen: »Alle Dichter dienen nur dazu, dass irgend wann einmal das Wort gefunden wurde, das die Welt erschuf. Um dieses Einen willen lassen sich auch die schlechtesten Bücher ertragen!«

Koncerti.

Trst. Naše mesto je po svojem značaju trgovsko. Tu se ljudje pehajo od jutra do noči za krajcarjem. Po ulicah vse teka, vsak trenotek se meri z zlatom. Naravno je tedaj, da se resna, globoka umetnost tu ni mogla vzdržati in udomaćiti. Kar si ljudstvo utrga časa, porabi ga za lahko, trenutno razvedrilo, ki ne sme dati mnogo misliti, saj za to ni časa. Posledica temu je površna muzikalna izobrazba meščanstva in šopirjenje varijetejev, kabaretov in operetnih družb. Le semtertja je slišati o koncertnih priredbah, a še tedaj so dvorane na pol prazne, ali pa zasedajo prostore ljudje, ki smatrajo posete koncertov za »bon ton«.

Italijani sploh ne poznajo tu vokalnih koncertov. Imajo sicer svoj »Choro Triestino«, o katerem pa ni ničesar čuti. »Universita Popolare« prireja v svojem področju semtertja ljudske komorne koncerte s »Quartetto Triestino«, ki so še dokaj dobro obiskani, a po ljudeh, katerim pravzaprav niso namenjeni. Mesto vzdržuje svoj orkester, ki je baje prav dober. Ta orkester je hotel pozimi prirediti 4 simfoniške koncerte, a subskripcija na vstopnice je dokazala, da ne bo mogoče niti pri lastnih ljudeh pokriti stroškov. Misel se je seveda na to opustila. Orkester igra sedaj pri predstavah — kinematografov. V nemški Schillerjevi dvorani pa se da slišati včasih še nekoliko več. Tu priredi *Teplý* s svojo godbo 97. pešpolka nekoliko koncertov s prav dobrim programom. V dobri meri so zastopani slovanski skladatelji, zlasti ruski in češki. Koncerti pa so tudi le pičlo obiskani. V omenjeni dvorani sem slišal do sedaj klavirsko virtuosinjo *Furlani-Seidel* dvakrat. Igrala je kaj čedno in spretno skoro same *Stradalove* transskripcije klasikov. Nedavno je gastiral ravnotam „*Bruseljski kvartet*“, ki je zlasti z Dvořákom Italijanom in Nemcem našim imponiral. V filharmonično-dramatični dvorani in Tartinijevem konserva-

toriju pa je čuti le začetnike, ki si poslušalce kupijo s prostimi vstopnicami. Aprila pride za en sam večer *Oskar Nedbal* z dunajskim »Tonkünstler«-orkestrom, ki bo dal med drugim Goldmarkovo »Sakuntalo« in menda 6. simfonijo Čajkovskega. V gledališče »Fenice« pride o Veliki noči dunajska operetna družba z Milo Theren, pozneje pa neka druga ravno taka družba v gledališče »Rosetti«. Maja pa se nam obeta v Verdijevem komunalnem gledališču opera — če bo res! Tako Italijani in Nemci. Slovenci pa smo v Trstu strašno muzikalni. Imamo pevskih društev v mestu in okolici, da pridejo na dva moža skoro tri. Velikih koncertov s plesom, koncertov s tombolo, glasbenih prireditev s prosto zabavo in šaljivo pošto, kolikor hočete. Na programih so kupleti, solonastopi a lá Caruso, slavne operete in burke s petjem in semtertja kak starodaven mešan ali moški zborček, ki so ga pozabili že vrabci. Vendar pa kaže, da bo vsled zunanega, importiranega pevskega in glasbeno višje naobraženega materijala ta slika dobila v doglednem času veselejše lice. Za reformiranje dosedanjih razmer*) se trudi v prvi vrsti novoustanovljena podružnica »Glasbene Matice«. V tekočem mesecu je priredila svoj prvi koncert. Pevski zbor je za sedaj še maloštevilen, a se obeta kmalu izdatno pomnožiti. Iz vsporeda koncerta je kot edino še nepeto in novo točko omeniti *mojo* »Prekmorsko pošto« za mešan zbor, ki se je pela dokaj dobro in dosegla precejšen uspeh. Mešani zbor je zapel vrhutega še tri po *Hubadu* prirejene narodne pesmi: »Je pa davi slanica pala«, »Dekle povej« in »Škrjanček poje«, ki so se vse prav dobro obnesle. Zadnja točka »Zbor vaščanov iz Prodane neveste« je zapustila nekoliko slaboten vtisk, katerega vzrok pa je bila le skladba sama. Moški zbor je zapel *Nedvedovo* »Popotnikovo pesem« in *Foersterjevo* »Povejte ve planine!« Pevci so stali pod vplivom prvega nastopa. Manjkalo pa je tudi notranjega ognja in navdušenja. Šolo imajo dobro in pričakovati je kmalu izrazitega in prav dobrega petja. *Costaperaria*, sopranistka s svežim, mikavno mladim glasom, je pri koncertu pomagala s *Chopinovo* »Litavsko narodno«, s *Čajkovskega* »Zakaj?«, z arijo Mihaele iz »Karmen« in z *Devovo* »Pastarico«, ki je bila poleg zgoraj omenjene »Prekmorske pošte« tudi novost. Pri klavirju je sedel Dev sam. Skladbica je kaj srčkana. Zlasti imitacija pastirskih piščali v klavirskem partu je prikupljivo originalna. Vspored je obogatil vojaški orkester pod *Teplim* z *Dvořákovo* »Husitsko« in *Čajkovskega* suite »Casse Noisette«, originalno in frapantno skladbo. Zbor stoji pod vodstvom učitelja *K. Mahkote*, ki se z veliko vnemo trudi za prosopeh naše podružnice Gl. Matice. Teden pozneje je priredila *Narodna delavska organizacija* prvi ljudski koncert, ki je bil sicer zelo slabo obiskan, a je moralno uspel dobro. Blagajnik seveda ni imel mnogo posla. Krivdo zvrčam na program, bližnje praznike, nekoliko tudi na protiagitacijo nekaterih majhnih ljudi. Privlačna moč večera je bil virtuozi na čelu, *Stano*, v resnici izvrsten, čuvstven muzik. Slišali smo poleg drugih slabših kosov *Saint Saëns'ov* a-mol-koncert, *Bruchov* »Hol Nidrei« in *Popperjevo* »Tarantello«, vse prav čisto, gladko izdelano in podano z veliko tehnično spretnostjo. Motil me je le spremljevalec, ki se je pri klavirju malo preveč — zviral. *Stano* je menda v Ljubljani godel praznim stolom. Umetnost tako čislajoči in ljubeči Ljubljančanje pa so šli v opereto! Ljudski koncert N. D. O. je izpolnil še mešani zbor podružnice Gl. M. s tremi narodnimi pesmicami, moški zbor pa je dodal dve skladbi. Vseh pet so bili peli en teden prej že na svojem koncertu. *Šink*, ki so ga s silo naredili za tenorista, je konečno zapel še *Ipavčevo* »Če na poljane rosa pade« in *Schumannove* »Grenadirje«. Bojim se, da je bil to prvi in — zadnji ljudski koncert, ki pa je bil presneto malo »ljudski«. Je že tako! Naši ljudje poznajo le ledišče in vrelišče, 0 ali 100, zlata srednja pota so le malo shojena. S tem je bržkone naša glasbena

zimski sezona končana. Slišim, da pride kmalu »Glasbena Matica« iz Ljubljane, opera iz Zagreba, Hlahol iz Prage itd., a najbrž so to le pobožne želje. Če bi bilo pa res kaj, poročamo prihodnjič.

E. Adamič

Ljubljana. Koncertno poročilo nam je došlo prepozno. Priobčimo ga v prihodnji številki.

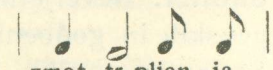
Muzikalne in književne novosti.

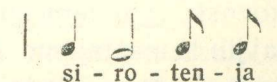
Vinko Vodopivec: Moški zbori. Založila Katoliška Bukvarna. V Ljubljani 1909 (1 K 60 h).

Vseskozi srednje-dobra zborna muzika, brez doživljajev, brez fascinacij, brez presenečenj. Dobra domača hrana brez pikantnih asiet, brez dražljivih hors d'oeuvre, doma pripravljena za domače ljudi. Potovanje skozi dolgo nižavo, o katerem se ne more veliko pripovedovati. Tiho, lahko, nekoliko sentimentalno melanholijo diha ta malobesedna pokrajina, in tudi veseli čuti so navadni kakor zabava pri čaši dobrega domačega vina. Globoke žalosti in visokega veselja ni. Ne »himmelhochjauchzend«, ne »zu Tode betrübt«. Vse leži v srednji legi vsakdanjega temperamenta, v kateri se tudi naši zbori najraje gibljejo. Tu pa tam kako samevajoče drevo, kaka napol porušena bajtica, kaka rumenkasta čreda na paši, vse drugo je mirno in nepremično za uho in oko. Ena oblika, ena barva, ena luč. In kakor tehnika, je tudi vsebina gladka, pravilna, dostojna, a nič več. Skladbe se mi zde kakor uglasbene slike iz najsijajnejše dobe nemških družinskih listov: v risbi pravilne, v vsebini prazne. Umetnost za lahkomiselnost, če ne brezmiselnost ljudi! Tudi te skladbe bi bil mogel zložiti vsak poljubni x. In to je ravno prvi in glavni pojav naše revščine: da bi bil mogel ta poljubni x skladati skoraj vso našo glasbeno literaturo. Še vedno čakamo na velikega odrešitelja. Bog daj, da se enemu izmed živečih posreči, otvoriti stari jez, izpod katerega poteče urnik z elementarno silo po naših rose potrebnih travnikih in poljih, vzbujajoč in oživlajoč jih k živemu življenju na vseh koncih in krajih. Morda! Talenti so tu; naj le eden najde svoj štil, naj le ena krepka individualiteta najde samega sebe.

Vodopivec ta krepka individualiteta ni in on tudi ne bo naš rešitelj, to si upamo že danes trditi. Radi tega ga gotovo ne smemo podcenjevati. On le ljubi, kjer vsi ljubijo. Njegova napaka je le, da ni izjema, napaka, ki jo morda še vsi imamo. Samo, da pogrešamo pri njegovem delu tudi *hrepenenje*, drugačen biti kakor vsi, to ga razločuje od onih, ki jih smatramo za nadobudne nositelje bodoče glasbene kulture.

O posameznih skladbah ni mnogo povedati. V obče so nam najbolj ugajali moški zbori »Z vencem tem ovenčam glavo« (le preveč poobčuten po Mendelssohnu), »V mraku« in najprej v »N. A.« (Letnik V. str. 57) kot mešan zbor objavljena »Sijaj, sijaj lunica«. Priljubila se bosta tudi zboru »Bratje v kolo« in »Bratom orlom«. Kot nepravilnosti smo občutili v pesmi »V mraku« zadržek *h* v solo-glasu (16., 17., 24. in 25. takt), ker se nahaja zadržani ton *a* razun v basovskem glaslu tudi v drugem tenorju, povzročujoč slabo donečo disonanco. Kvartsekstakord zgornje dominante je na več mestih (tako v 11./12. in 20./21. taktu iste pesmi) napačno uporabljen. Kadar je uveden s temeljnim akordom toničnega trizvoka, mu mora slediti tonični trizvok kot sekstakord in narobe. To ni le postulat suhe teorije temveč tudi dobrega zvoka. Nepravilne so sledeče deklamacije

| | (»V mraku«, 19. takt), | |
rod o - gre - vaš zmot tr-pljen - ja

(24. takt), | | (26. takt). V (sicer prav sla-

*) Pred nekaj leti se je res umetniška glasba sicer tudi še s pridom gojila, a je, meni neznan, zakaj, kmalu zavlada po vseh pevskih gajih sedanjí šlendrijan.

botnem) ženskem zboru »Pogled v nedolžno oko« je basovski ključ seveda povsod popraviti v violinski ključ.

Ceterum censeo: *Prosta pot prosti fantaziji! Izogibajte se kolikor mogoče konvencionalnih fraz in utelesite nove ideje!*
Le v novih idejah leži bodočnost naše umetnosti! *Krek*

Oceno o Vilharjevih „Baladah“ smo morali radi pomanjkanja prostora odložiti za prihodnji sešitek.

Naši umetniki.

Vjekoslava Rosenberga-Ružiča, našega čestitega sotrudnika, je imenovala hrv. zem. vlada profesorjem glasbe in mu je poverilo mesto ravnatelja hrv. zem. glasbenega zavoda v Zagrebu.

Rosenberg-Ružič je bil rojen dné 29. aprila 1870. l. v Varaždinu na Hrvatskem. Oče Josip, rodom iz Češkega, je bil celih 40 let učitelj glasbe v Varaždinu, mati mu je bila Poljakinja. Učil se je ljudske šole in gimnazije (5 razredov) v Varaždinu, v glasbi (goslih in klavirju) ga je podučeval oče. Doma se je negovala vsaki teden po dvakrat komorna glasba, vsled česar se je bil naš skladatelj do 12. leta že seznanil temeljito s klasično muziko, osobito Haydnovimi in Mozartovimi kvarteti. Petnajst let starega fanta je poslal oče na Dunajski konservatorij, kjer se je učil 6 let gosli pri profesorju Grünju, klavirja pri Ferd. Löweju, harmonijoslovja pri Fr. Krennu, kontrapunkta pri Rob. Fuchsju, kompozicije pri I. N. Fuchsju i. t. d. Leta 1891. je dovršil konservatorij ter dobil v Spljetu mesto učitelja in zborovodje muzikalnega društva »Zvonimir«, mesto organista v katedralni cerkvi in mesto učitelja petja na višji gimnaziji. V teh lastnostih je služboval štiri leta. Leta 1895. se je preselil v svoj rojstni kraj Varaždin, kjer je postal mestni kapelnik, regens chori in zborovodja pevskega društva »Vila«. Meseca januarja t. l. je dobil poziv od hrv. zem. vlade, naj sprejme mesto ravnatelja na hrvatskem zem. glasbenem zavodu, kojemu pozivu se je odvezal.

Rosenberg-Ružič je zelo marljiv skladatelj, v kolikor mu dopušča službeno in pedagoško delovanje. Napisal je do sedaj okoli 50 del (op.): 2 uverturi za veliki orkester, 2 kantati za sole, zbor in orkester, 25 samospevov, 25 moških zborov, eno klavirsko sonato, mnogo plesnih kosov za orkester oziroma klavir i. t. d.

V našem zborniku se je oglasil Rosenberg-Ružič prvič leta 1906, ko smo objavili njegov moški zbor »Tudji sviete« in njegovo klavirsko sonato (op. 10), ki je izšla tudi v posebnem odtisku. Od tega časa nam je zvest sotrudnik. Priobčili smo v »N. A.« razen že omenjenih skladb pri pevskih društvih tako priljubljena moška zbor »San« in »Zimska pjesma« (VII. letnik), in dolgo vrsto klavirskih skladb, med katerimi naj bodo omenjene: »Valse-intermezzo« (VII. letnik), »Rondo«, »Valse brillante« (VIII. letnik).

Nadejati se je, da bode imenovanje tega nadarjenega in temeljito izobraženega umetnika na vplivno ravnateljevo mesto imelo najlepših posledic za vzgojo muzikalnega naraščaja in napredek produktivne glasbe, ki ji naj posvečuje novi ravnatelj svojo posebno pozornost. Tu in tam več ko dosti dela za celega moža!
G. K.

Glasbena društva.

Slovenska pevska in godbena društva v Trstu in okolici. Neverjetno je, da ima Trst in okolica menda več pevskih in godbenih društev kakor cela Kranjska in še Južna Štajerska povrhu. In to so slovenska društva! Sicer ne morem trditi, da imponirajo tudi po kakovosti, a o tem spregovorim prihodnjič obširnejše. Za sedaj naj jih le naštejemo kolikor mi je znanih. *Trst.* 1. Slovansko pev. društvo. Sedaj slučajno spi. 2. Pevsko dr. »Kolo«. 3. Pevsko in glasbeno (!) dr. »Trst«. »Glasbeno« menda zato, ker goji tudi tamburiranje. 4. Podružnica

»Glasbene Matice« 5. Pevski zbor »Sokola«. Poje tudi. 6. Učit. dr. za Trst in okolico, ki ima svoj stalni zbor. 7. Slavjanska »Čitalnica« (ima svoj notni arhiv in njene priredbe tudi nikdar ne minejo brez petja ali podobnega). 8. Slov. akad. fer. dr. »Balkan« se lahko ponaša tudi s svojim »kantusministrom« in k njemu spadajočim stalnim kvartetom ali oktetom. Slednjič 9. Kat. slov. izobr. dr. za Trst. Morda se v mestu skriva še katero slovansko pevsko društvo, — nemških in italijanskih je več — a več nisem mogel izvedeti. *Predmestje: Rojan:* 10. Pev. dr. »Zarja«. *Sv. Ivan:* 11. Pevski zbor »Sokola«. *Verdela:* 12. Pev. dr. Zora, 13. Kat. izobr. društvo. *Frdenič:* 14. Pev. dr. »Mladina«. *Skedenj:* 15. Pev. dr. »Velesila«. *Sv. Mar. Magdalena sp.:* 16. Pev. dr. »Slava« 17. Pev. dr. »Slov. Lira«. *Sv. Mar. Magdalena zg.:* 18. Pevsko društvo »Jadr. Vila« — če se ne motim. *Sv. Jakob:* 19. Pev. dr. »Ilirija«. 20. »Čitalnica«, ki zelo pridno poje. 21. »Bratovščina sv. Cirila in Metoda«. (Vzdržuje ponajveč cerkveni zbor.) *Rocol:* 22. Pev. dr. »Zvonimir«. *Barkovlje:* 23. Pev. dr. »Adrija«. V tržaško okolico štejemo: *Lonjer:* 24. Pev. in br. dr. »Zastava«. *Bazovica:* 25. Pev. dr. »Lipa«. *Lipica:* 26. Tamb. zbor. *Gropada:* 27. Pev. dr. »Straža«. *Padriče:* 28. Pev. dr. »Slovan«. *Trebče:* 29. Pev. dr. »Primorec«. *Kontovelj:* 30. Pev. dr. »Višava«. *Bane:* 31. Pev. dr. je osnovano, a nima — pevcev, *Občine:* 32. Pev. dr. »Zvon«. *Prosek:* 33. Pev. dr. »Hajdrih«. *Kontovelj:* 34. Pev. dr. »Danica« s tamb. zborom. *Sv. Križ:* 35. Pev. dr. »Skala«. Vrh tega pa imajo: *Sv. Ivan:* 36. Godbeno društvo. *Rojan:* 37. Godbo. *Lonjer:* 38. Godbo. *Sv. Jakob:* 39. Čitalniški orkester in *Škorklja:* 40. ima menda tudi nekako godbo. Tedaj 40. Prepričan sem pa, da jih je še več; lahko je pri tem blagoslovu pregledati to ali ono. Če računimo, da je pri vsakem pev. ali godb. društvu poprečno vsaj 20 izvršujočih in vsaj 30 podpornih članov, tedaj imamo v Trstu in okolici 2000 ljudi, ki petje ali godbo dejansko izvršujejo ali podpirajo; najmanj trikrat toliko pa jih je po moji pameti, ki posečajo priredbe vseh teh pev. in godb. društev. *Vsaj 8000 glasboljubečih Slovencev imata Trst in okolica.* Kakšen je glasbeni nivó teh 8000? Ali naj ga sodim po številu odjemalcev »Novih Akordov«? Schwentner mi je še nedavno zatrjeval, da pošilja v Trst in okolico celih — 5 ali 6 izvodov! *E. A.*

Slovenski glasbeni svet.

Iz »N. A.« so se prednašale med drugimi sledeče skladbe: *A. Foerster:* »Povejte ve planine« moški zbor in *Dr. B. Ipavec:* »Če na poljane rosa pade« samospev (solo dr. Šink) (Oboje: Trst, I. ljudski koncert Narodne Delavske Organizacije), *Vj. Rosenberg-Ružič:* »San«, moški zbor, *V. Novak:* »Bi mirna noč«, moški zbor (Oboje: Opatija, Hrv. pj. i tamb. društvo »Lovor«), *E. Adamič:* »Prekmorska pošta«, mešan zbor, (Trst, Podružnica »Glasbene Matice«), *R. Savin:* »Ponočni stražnik«, moški zbor (Maribor, Slovanska čitalnica). *Dr. G. Ipavic:* »Kukavica«, mešan zbor, *Dr. G. Krek:* »Tam na vrtni gredi« mešan zbor (Oboje: Rojan, p. društvo »Zarja«).

Novo ustanovljeni moški zbor „Slovanske čitalnice“ v Mariboru je priredil dné 10. aprila t. l. koncert, pri katerem so proizvajali iz novejšje slovenske literature samospeva: *Lajovic:* »Kaj bi te gledal« in *Savin:* »Poslednje pismo«, dalje moški zbor *Savina:* »Ponočni stražnik« in narodni pesmi »Bog je stvaril zemljico« in »Škrjanček poje, žvrgoli«, ki ji je priredil za moški zbor *H. Druzovič.*

„Slovensko pevsko društvo v Ljutomeru“ pripravlja *Foersterjev* in *Ipavčev* večer. Pri teh koncertih se bodo izvajale samo skladbe omenjenih komponistov.

„Glasbena Matica“ v Ljubljani priredi na povabilo damskega odbora za Strossmayerjev spomenik dné 5. maja t. l. koncert v Zagrebu.

Glasbena šola „Pevskega in glasbenega društva“ v Gorici je priredila akademijo s povoljnim vspehom. Peli so

med drugim *Michlovo* skladbo »Atila in ptič« (na Aškerčeve besede).

Hrvatski čelist Josip Stano je koncertiral dné 18. marca t. l. v Ljubljani. Vspored je obsegal Saint-Saensa, M. Brucha, S. Bacha, D. Popperja in tri lepe rokopisne novosti hrvatskega skladatelja *Antona Oršića*. Stano se je izkazal pravega virtuoza na svojem instrumentu, tako gledé tehničnega znanja kakor glede prednašanja. Koncert je bil zelo slabo obiskan, dokaz, da je Ljubljansko občinstvo pristopno le sijajnim nastopom velikih mas — mož vidi med nastopajočimi, svojo ženo, mati svoje otroke, ženin svojo nevesto itd.; poznamo ta umetniški čut, — da mu pa manjkata veselje in razum za neusiljive lepote komorne glasbe.

Umetniki Slovenske filharmonije Rezek, K. Kučera, Talich, Jonák, Bilek, J. Kučera, Mottl, Trmota, Tamhina in Fišnar so priredili dné 1. aprila t. l. komorni večer v Ljubljani s sledečim vspeedom: 1.) *Mendelssohn*, Kvartet op. 44., 2.) *Beethoven*, Septet op. 20. in 3.) *Čajkovskij* Souvenir de Florence op. 70. (Zadnji dve deli poleg Schubertovega okteta prednašani tudi na *popularnem* komornem večeru Dunajskih filharmonikov dné 12. aprila t. l. na Dunaju). Natančnejše poročilo sledi.

„**Pjevački Vjesnik**“ poje v drugi letošnji številki staro, a žal vedno aktualno pesem o brezbriznosti pevskih društev (seveda hrvatskih), ki bi jo imeli samo na slovensko prevesti, da velja do pičice tudi o skoraj vseh naših društvih. Od prvih faktorjev glasbenega napredka ni tu- ni onkraj Sotle pričakovati ne moralne ne materijelne podpore. Tema te žalobne pesmi se da variirati na neštete načine. Za danes naj zadostuje ugotovitev dejstva, da spe na Hrvatskem tako kakor na Slovenskem. Potolažite se torej, dragi tovariš! Mi se bližamo *desetemu* letu glasbeno-naprednega delovanja, in pri nas je položaj isti, če ne slabši z ozirom na to, da stojimo tam kjer vi navzlic bogatejši produkciji zadnjega desetletja!

„**Znanstvena revija „Čas“**“ prinaša v 3. in 4./5. zvezku nadaljevanje *Beraničeve* študije »O slovenski narodni glasbi«, v 4./5. zvezku pa članek »Naša gledališka kritika« prof. *Adolfa Robide*, v katerem pisec na vsega premišljevanja vreden način splošno razpravlja o pogojih koristne kritike. K obema člankoma se o priliki še povrnemo.

„**O moderni glasbi pri nas in drugod**“ je predaval *Anton Svetek* dne 15. marca t. l. v Slovenski Kršč.-soc. Zvezi v Ljubljani.

F. S. Vilhar je uglasbil za stoletnico *Stanka Vraza* več Vrazovih pesmi iz »Djulabij«.

Gospica Jarmila Gerbičeva, hči našega cenjenega sotrudnika, ravnatelja Frana Gerbiča, je prevzela pouk v klavirju in solopetju pri pevskem društvu »Ljubljana« v Ljubljani.

Naše skladbe.

Kot pendant »Andanta«, ki smo ga objavili v 1. letošnjem sešitku, sledi danes *Rosenberga-Ružica* »Scherzo«, glede katerega velja isto, kar smo pripomnili objavi »Andanta«. Tudi v danes priobčenem kosu se spajata klasicizem in romanizem na očividni način. Dočim nosi prvi stavek nekaj karakteristnih znakov Beethovenovih scherzov na sebi, priča trio, vzlasti že značilno premaknjeni sinkopirani ritem na Schumannove vplive, vendar tudi tu ne v škodo izvornosti.

Ljubiteljem priproste melodije in široke kantilene bo ugajal samospev »Kateri Kerub...« *Vasilija Mirka*, ki stopa ta pot prvokrat pred občinstvo »N. A.«, mnogo obetajoč.

V precej težkem čveterospevu »Najslajša služba« našega vrlega *Adamiča* dobijo naši vokalni kvarteti zelo hvaležen predmet intenzivnih študij. Lepo delo, ki zahteva prav posebno vestnega in pozornega prednašanja, priporočamo kot točko vokalnih koncertov. Vendar naj se ga lotijo le izurjeni, pred vsem pa v intonaciji popolnoma sigurni pevci, katerim bo še vedno delal dosti preglavic.

»Stara pesem« *Josipa Pavčiča*, ki se oglašja tudi prvokrat v vrsti naših soborilcev, obogati našo klavirsko literaturo z razmeroma lahkim, zelo ljubkim in melodijoznim kosom. Večinoma v srednjih glasovih ležeča melodija daje vzlasti palcu in mezincu dosti prilike, da se odlikujeta z žametno-mehkim, pevajočim udarkom. »Pesem brez besed«, a ne pesem brez besedila. Milo resignujoči toni govore dosti jasno, posebno v srednjem delu (d-mol), kjer se sklicuje skladatelj vrhutega izrecno, četudi zelo delikatno na filozofijo »stare mamice«, »da mladost zbeži«, da »minulo bo«: »Sarafan rudeči šivam v mladih let spomin«. Sarafan... »Stara pesem!«

Skromno delce »Kaj mi mar je domovina«, ki nam ga je vposlala nežna roka, priobčujemo kot vidno znamenje, da tudi ženski spol simpatizira z našimi težnjami, da se hoče tudi on dejansko udeležiti kulturnega dela. Iz nežne roke prihajajočo pesnico izročujemo zopet nežnim rokam, ki bodo najbolj znale ravnati s to mimozno stvarico.

Da ustrezemo željam mnogih naših naročnikov, objavljamo slednjič po daljšem odmoru zopet klavirski kos lahkonožega značaja: čvrsto, po narodnih napevih zloženo »Sokolsko koračnico« *Evgena Bunca*.

Zapiski.

Češkega skladatelja O. Mrazka najnovejša, ravno dovršena opera ima Grillparzerjevo dramo »Sanje — življenje« za predmet.

Na češkem narodnem gledišču v Pragi uprizorili so na novo *Dvořákovoga „Jakobina“*, ki je pod skrbnim vodstvom ravnatelja *Kovařovica* žel priznanje vseh Dvořákovih prijateljev pa tudi nemške kritike. Na istem zavodu pripravljajo predstavo najnovejše opere *Riharda Straussa „Elektra“*.

„**Ukrajinska pripoved**“ („Opowieść ukrajinska“), nova opera poljskega skladatelja *Mieczysława Soltysa*, je bila z velikim vspehom prvič igrana v Lvovu.

Poljski skladatelj Ludomir Rózycki dela na novi operi »Leonardo da Vinci«.

Nova opera Siegfrida Wagnerja „Banadietrich“ je bila prvič uprizorjena dné 23. jan. t. l. v dvornem gledišču v Karlsruhe. Kritika hvali realistiko muzikalnega shvátanja in gorki ton liričnih mest, zamolči pa ne, da glasba ni popolnoma izvorna. Delo, ki ga je bil Wagner sam pripravljaj, je imelo velik zunanji vspeh.

Zadnja novost dunajske dvorne opere je bila sodnika *Julija Bittnerja* opera »Muzikant«. Kritika hvali vzlasti pesniško moč pesnika-skladatelja.

Letošnje Mozartovo slavlje v Solnogradu se bo vršilo od 29. julija do vštetega 6. avgusta in bo obsegalo predstavo »Čarobne piščali« in »Dona Giovannija« ter 2 slavnostna koncerta z izključno Mozartovimi skladbami. Muzikalno vodstvo so prevzeli *Karl Muck* (Berlin), *Ernst pl. Schuch* (Draždane), *Sr. pl. Weingartner* (Dunaj) in *Josip Reiter* (Solnograd). Sodelovali bodo Dunajski filharmonski orkester, kvartet *Pfitzner* (Dunaj) in dolga vrsta slavni solistov in solistin, med njimi *Lili Lehmannova* (Berlin), *Ernst pl. Dohnányi* (Berlin) in *Lev Slezák* (Dunaj).

Med orkestralnimi skladbami slovanskih skladateljev, ki so se prednašale nadalje od zadnje dotične naše kronike, smo si zabeležili sledeče: *Glazunov*, »Chopiniana« (Dunaj, Orkester Dunajskih glasbenikov), *Skrjabin*, »Poème divin«, *Čajkovskij* »Francesca« (Oboje: St. Peterburg, Dvorni orkester pod Nikischem, velik vspeh!), *Vítězslav Novák* »Godiva«, uvertura k tragediji Jaroslava Vrchlickega, *Dvořák*, Suita op. 98, *Borodin*, Simfonijska št. 2 h-mol, *V. Novák*, »V Tatrah« simf. slika, *L. Prokop*, »Usoda«, dramatična uvertura, *J. Vojáček* »Resignacija« simf. črtica (vseh šest: Praga, Orkester Češke filharmonije), *Rimskij-Korzakov* »Ruska Velika noč« (Dunaj, Orkester Dunajskih glasbenikov), *Fibich* Uvertura h Kolárjevi drami »Praški žid«, *Dvořák*, Suita (Oboje: Brno, Orkesterska jednota), *Glazunov*, Simfonijska št. 7 (Berlin, Blüthnerjev orkester pod Vasilijem Sapelnikovim), *Čajkovskij*, Simfonijska f-mol (Frankobrod, Muzejski koncerti, Karlsruhe, Dvorni orkester, London, New Symphony Orchestra), *Čajkovskij*, Simfonijska h-mol (pathétique) (Manchester, Halle Concerts), *Čajkovskij*, Simfonijska e-mol (Moskva, Filharmoniki in Curih, Abonomentni koncerti), *Rimskij-Korzakov*, »Scheherezade« (ibidem).

Kot orkestralne novosti so se prednašala sledeča dela slovanskih skladateljev: *Liadov*, Orkestralna pripovedka »Kikimora« (St. Peterburg, Silotijevi koncerti), *Fitelberg*, Simfonijska št. 2, *Rózycky*, »Hrabri Boleslav« simf. pesnitev, *Skrjabin*, »Poème d' extase« (Vsa tri: Varšava), *Conus* »Kaj gozd šumi« simf. slika po Korolenkovi legendi (Berlin, Orkester Monakovskih glasbenikov, velik vspeh!), *Dr. Em. Maršik* »Utopljenka«, simf. pesnitev (Praga, Češka filharmonija).

Naša komorno-glasbena kronika izkazuje nadalje sledeče prednašbe: *Dvořák*, Kvartet as-dur (Berlin, Ševčikov kvartet), istega skladatelja Kvartet e-dur (Berlin, Bruseljski kvartet), *Suk*, Kvartet b-dur (Berlin, Hamburg, Češki godalni kvartet), *Dvořák*, Trio f-mol (Dunaj, Berlin, Glasbeniki Dohnányi, Marteau, Hugo Becker), *Glazunov*, Kvartet a-dur (Dunaj, Franko-

brod, Ševčíkov kvartet), *Borodin*, Kvartet a-dur (Lipso, Ševčíkov kvartet), *Čajkovskij*, Elegični trio (Pariz, Ruski trio) *Arenskij*, Trio (Schwerin, Ruski trio), *Vítězslav Novák*, Kvartet d-dur (Monakovo, Češki godalni kvartet).

Novo izižle skladbe slovanskih komponistov (navedene z *izvirnim* naslovom) so med drugimi: *Mili Balakirew*, Suite pour le Piano à 4 mains. Lipso, J. H. Zimmermann (M. 4.—), *Josef Suk*, „Erlebtes und Erträumtes“, Zehu Klavierkompositionen zu zwei Händen, op. 30. I. in II. zvezek. Lipso, Breitkopf & Härtel (po M. 2.—). *S. Liapounow*, Divertissements. Six morceaux pour Piano, op. 35. Lipso, J. H. Zimmermann (M. 3.—), *Alexander Tiniakov*, Deux études de salon pour le Piano, op. 6 ibidem (M. 1.50).

Novosti muzikalnega knjigotrštva, (navedene z *izvirnim* naslovom) so: *Rudolf Zamrzla*, Richard Strauss: „Elektra“. Rozbor dila. Praga, Fr. A. Urbánek. *František Pícka*, Operni skladatelj a jejich dila. Knihovy „Smetany“ č. 9., ibidem, *Dr. Wilhelm Kienzl*, Betrachtungen und Erinnerungen, Berlin, Allg. Verein für deutsche Literatur, *La Mara*, Musikalische Studienköpfe III. zvezek: Jüngstvergangenheit. 7. izd. S 6 slikami. Lipso, Breitkopf & Härtel M. 4.—), *Henryk Opieski*, Chopin. (Nauki a sztuki, X.), Lvov, H. Altenberg 1909 (K 5.—), *Zdeněk Nejedlý*, Jos. B. Foerster. Praga, Mojmir Urbánek.

Ob Chopinovem jubileju so prinašali skoraj vsi glasbeni listi več ali manj obširne članke, tičeče se njegovega ustvarjanja in življenja. Tako je v reviji „Die Musik“ (10. zvezek) objavljen pod naslovom „Chopinova otroška in deška leta“ odlomek velike Chopinove biografije znanega Chopinovega raziskovalca *F. Hösicka*. V istem zvezku, ki je sploh posvečen spominu poljskega genija, se nahaja še večje število študij o Chopinu: o njegovih klavirskih etudah, o njegovih preludijih (op. 28), o njegovem razmerju h George Sandovi i t. d. Zvezek prinaša tudi več umetniških slik in risb v dobrih pomnožkih. — Glasbeni polmesečnik „Der Merker“ prispeva v 10. svojem šestičku članek „Iz Chopinovega življenja“ od *Bernarda Stawenowa* in faksimile rokopisa Chopinovega scherza e-dur (op. 54). — Češki „Dalibor“ prinaša v 24. številki malo študijo „Chopin — Smetana“ iz peresa češkega glasbenega pisatelja *Zdenka Nejedla*. — „Chopin kot skladatelj“ in „Chopin kot pianist“ sta dva članka znanega poljskega virtuozna *Raoula Koczalskega*, ki ju je ponatisnila „Neue Musikzeitung“ v svojem Chopinovem (10.) šestičku iz tega pisatelja brošure „Chopin—Cyklus. Vier Klavierporträte“ (Lipso, P. Pabst). Isti šestiček prinaša Chopinov portret in razne druge razprave o Chopinu (Chopin in Mendelssohn, Chopinovi preludiji, Dva doneska k Chopinovemu raziskavanju itd.). — „N. A.“ prinesejo v prihodnjem šestičku študijo o „Chopinu in njegovem učencu Mikuliju“ iz peresa *Fr. Gerbiča*.

„O mladopoljskih skladateljih“ začena *dr. Lev pl. Herz* razpravljati v 12. šestičku „Merkerja“. Po kratkem zgodovinskem pregledu posvečuje svojo posebno pozornost *Mieczyslawu Karłowiczu* (1876—1909), „mojstru polifonskega stavka“, „pevcu tragične ljubezni, smrti in vesoljstva“, prvemu poljskemu skladatelju simfonjskih pesnitev, in *Gregorju Fitebergu* (* 1879), izvrstnemu simfoniku, „novotarju v polnem zmislu besede“.

Oskar Noë, izvrstni interpret Schubertovih in vzlasti modernih, osobito Straussovih, Hauseggerjevih in Wolfovih pesmi, je nenadoma umrl na zastrupljenju vsled plina. Mladi, visoko nadarjeni umetnik, profesor petja na konservatoriju v Lipskem, je bil učenec *E. W. Degnerja* (v kompoziciji in diriganju), *Joachima* (v goslih) in *Stockhausena* (v petju). Z urednikom našega lista ga je zvezovalo intimno prijateljstvo od onega časa, ko sta bila oba učenca pri Degnerju. Noë je bil umetniško vsestransko izobražen (bil je tudi slikar). Njegove maloštevilne skladbe so polne najnežnejših lepote, prave priče njegove globoko čuteče, fino razvite duše. Noë je bil star še le 38 let — pač velika izguba za umetnost in — za prijatelja!

Umrli umetniki. Dne 12. febr. t. l. je umrl v Drazdanih 75 let stari plodoviti glasbeni pisatelj *Ludovik Hartmann*, nestor Drazdanskih muzikalnih kritikov. — Znameniti lirični tenor *Gustav Walter*, upokojeni član dunajske dvorne opere, je umrl 76 let star na Dunaju. Pokojnik je bil tudi izvrsten koncertni pevec in posebno znan kot odlični interpret Schubertovih pesmi. — Kmalu potem (3. marca t. l.) je umrl odlični baritonist dunajske dvorne opere *Leopold Demuth*, rodom Moravan (prvotno njegovo ime je bilo Pokorný), hipoma med koncertom, ki ga je bil priredil v Černovicah. Star je bil 49 let. — Znani pianist, kapelnik in skladatelj, profesor *dr. Karol Reinecke* je umrl v Lipskem, 86 let star. Od leta 1860. do 1895. je bil član Gewandhausa in do pred par leti tudi kraljevega konservatorija v Lipskem. — Umrl je slavni francoski glasbenik in skladatelj *Édvard Colonne*, 72 let star.

Jan Hfimalý, profesor ces. konservatorija v Moskvi, praznuje — kakor poroča „Dalibor“ — štiridesetletnico ravnateljstva goslarke šole. Glasbeni mecen Belajev je iz tega povoda razpisal dve ceni (po 1500 in 1000 Rb.) za najboljša dva goslača.

To in ono.

„Dramatično društvo“ v Ljubljani je doživelo dne 27. marca t. l. svojo 2000. predstavo. Peli so *Goldmarkovo* „Sabsko kraljico“.

Revija „Kunstwart“ prinaša v glasbeni prilogi prve marčne številke med drugimi jugoslovanskimi popevkami slovensko narodno „Regiment po cesti gre...“ z na nemško prevedenim besedilom prve kitice. *Batka*, ki je

spisal spremljajoči tekst, imenuje to pesmico „ein wahres Meisterwerk der Volkskunst“.

Za časa barona **Žige Zoisa**, okoli l. 1780., je učitelj in organist v Kamniku, *Jakob Zupan*, uglasbil prvo slov. opero „Belin“, kateri je spisal libreto pater *Janez Damascen*. Več o tej operi ni znano. Ali se je kedaj vprizorila, ali ne, kakšno ima vsebino itd., o tem ne vemo menda ničesar. Morda nam ve o tem povedati kak arhivar ali glasbeni zgodovinar kaj več? Vsekakor je stvar vredna raziskovanja. E. A.

Pod naslovom „Stadki spomini na staro čitalnico...“ pripoveduje *Danilo* v „Slovenskem Narodu“ št. 11 z dne 15. jan. t. l. par ljubkih epizod iz začetka dramatične kariere izvrstne igralka *Sofije Zvonarjeve* (Borštnikove).

Listnica uredništva.

Vse nestalne cenj. dopisnike in skladatelje, vzlasti pa one gg. avtorje, ki si želijo natančnejše presoje vposlanih a ne sprejetih skladb, prosimo, da nam blagovolijo naznaniti vselej kako šifro ali psevdonim, pod katerim jim moremo odgovoriti v listnici. Na vprašanja, katerih predmet utegne zanimati tudi širše kroge, odgovarjamo izključno le v listnici. — Č. g. poročevalce ujudno opozarjamo, da moramo rokopise najpozneje do 8. prejšnjega meseca imeti v rokah.

G. Z. V. v R. Skladba tudi v sedanji obliki ni pripravna za tisk. Huda reč je vzlasti spojitev prvega valčka v as-duru z drugim v -- a-duru. Najbolj distingiran, a žal še vedno poobčuten vtisk napravi slej ko prej tretji valček (Lento, as-dur). Svetovali bi Vam, da odložite to skladbo za boljši čas in spišete kaj novega. Morda Vam pride pozneje slučajno kaka srečna misel. Fantazija se ne da siliti. Na vsak način naj bodo tonovi načini raznih odstavkov, ki naj tvorijo jednoto, kolikor moči sorodni (pred vsem torej dominantni in mediantni tonovi načini). Star recept, a zelo važen profilaktikon proti formalnim nezgodam, ki pretijo vzlasti začetniku! Oglejte si v tem oziru *Schubertove*, *Chopinove*, *Straussove*, *Lisztove* valčke. Znani valček *Johana Straussa* „An der schönen blauen Donau“, ki ga imate gotovo pri rokah, kaže n. pr. sledečo shemo:

I. valček I. del: d-dur, srednji del a-dur
II. „ „ „ : d-dur, „ „ b-dur
III. „ „ „ : g-dur, „ „ g-dur
IV. „ „ „ : f-dur, „ „ f-dur
V. „ „ „ : d-dur, „ „ a-dur.

Skoz in skoz so uporabljeni tonovi načini zgornje in spodnje dominante, zgornje in spodnje mediantne. Ker opazujemo ravno pri Vašem Lento-valčku neko stremljenje po idealizirani vsebini plesnega kosa, ne bo odveč, da se informujete tudi o idealizirani obliki modernega valčka. Če Vam je *Hanslickovo* delo „Aus dem Concert-Saal“ (2. izdaja Dunaj in Lipso, 1897) dostopno, berite, kar pravi kritik tam pod zaglavjem „Johann Strauss“ str. 11 sl. Glavna reč pa je: *Dobro* plesno muziko igrati in poslušati. Sicer pa — ali mora ravno valček biti? Zdravstvujte!

G. F. L. v L. Vedno in povsod isto! Maks Piccolomini Vam kliče: „Ja, so sind sie! Schreckt sie alles gleich, was eine Tiefe hat; ist ihnen nirgends wohl, als wo's recht flach ist“. Delajte kakor mi: S požirkom poezije se dajo pogoltniti najgrenkejša pilule!

„Ruža in djeva“ v Mariboru. 1.) Zbor je vendar prenavaden, deloma tudi instrumentalno zamišljen (posebno figurirano spremljevanje prvega dela). Na vlogo golega spremljevalca se dandanes pač nobeden glas ne pušča degradirati brez tehtnih vzrokov. Več izvirnosti misli, več barv v harmoniji, več samostojnosti glasov! Morda kaj drugega? Z zborom blagovolite razpolagati. 2.) Zagotovilo, da bodete sotrudnik in naročnik „N. A.“, vzamemo z veseljem na znanje in upamo, da ne ostane pri samih besedah. Naš poklon!

G. R. O. v V. Vaša „Slavnostna predigra“ kaže dosti prav lepih posebnosti, v obče pravično speljavo glasov in čut za posebnosti orgeljskega stavka. Vidi se, da se izobražujete ob dobrih vzgledih dotične literature. Vendar boleha Vaša skladba na težki notranji boleznini: srednjem stavku v b-duru po začetnem delu v a-duru. (Glej gori odgovor g. Z. V. v R.). Skladba ima tudi več mrtvih točk; mestoma obstaja redni tik-tak glasovnega gibanja, kakor da bi mu hipno zmanjkalo sape (tako na prim. v 5. in 7. taktu srednjega dela). Pa tudi opetovani polni sklepi zadržujejo nekoliko naravni tok muzikalne misli. Zaključek (približno zadnjih 14 taktov) je banalen. Skladba bi se dala pripraviti za tisk, toda le s korenitimi popravki, h katerim se pač ne smatramo poklicane. Brez natančnejših navodil pa Vam popraviljanje morda ne bo posrečilo. Naša praksa potrjuje resničnost mnenja, ki ga je izraževal *Brahms* napram svojemu učencu, sedanjemu profesorju *Jennerju*: „Redko-kedaj se dokončano delo vsled predelave poboljša, navadno poslabša.“ Vendar bi se srčno veselili, če bi Vas prav kmalu zopet srečali. Zdi se nam, da bi brezdvomna Vaša spretnost v stavku za orglje zaslužila pridnega negovanja in pred vsem podpore s strani teoretičnega znanja, gde katerega Vam vendar še manjka to in ono. Torej s pogumom in razumom na drugo delo in — na svidenje!

(Sklep 8. aprila 1910).